

TILEWBERGEN JUMAMURATOV SHIGARMALARINDA TOPONIMLERDİN QOLLANILWÍ

Seytnazarova I., Orinbaeva G.

QMU

Qaraqalpaq til biliminde poetikalıq tildegi lingvopoetikalıq hám stillik qurallardıń kórkem wazıypaların individual sóylew sheberligine iye sóz ustalarınń poeziyası tiykarında úyreniwge arnalǵan izertlewler az ushırasadı. Ásirese, Ózbekstan hám Qaraqalpaqstan xalıq shayırı Tilewbergen Jumamuratovtıń shıǵarmaların, onıń tillik qurallardan paydalanıw sheberligin, jeke dóretiwshilik stiline tán tárepleri hám qaraqalpaq tilin rawajlandırıwǵa qosqan úlesin ele de ján-jaqlama izertlew qaraqalpaq til bilimindegi áhmiyetli máselelerden biri bolıp esaplanadı. Tilewbergen Jumamuratov shıǵarmaları xalıqtıń tariyxı, onıń tiliniń tariyxı tuwralı júdá bay materiallar beredi.

Shayır T. Jumamuratovtıń shıǵarmaları tili lingvistikalıq baǵdarda eń birinshi ret E.Allanazarov tárepinen arnawlı túrde izertlendi [1]. Cońǵı dáwirlerge kelip ilimpaz I.Seytnazarova T. Jumamuratovtıń shıǵarmaları tiliniń lingvopoetikalıq hám stilistikalıq ózgesheliklerine arnalǵan keń kólemlı izertlew jumaların alıp bardı[2].

Tilewbergen Jumamuratov shıǵarmalarında stilistikalıq qurallar kórkem obraz jasawda, sonday-aq turli stillik maqsetlerde oǵada ónimli jumсалǵan. Solardıń qatarında shayır shıǵarmalarında tildegi onomastikalıq birliklerdiń bir toparın quraytuǵın toponimlerdiń de ónimli jumсалǵanın kóriwge boladı.

Dúnyadaǵı kóplegen elat penen qalalardıń, dár'ya menen kóllerdiń atamaları ilimiy ádebiyatlarda geografiyalıq atamalar yamasa toponimler degen terminler menen ataladı. Toponimler de til leksikasınıń belgili bir toparın quraytuǵın sózler toparı. Hesh bir tilde mánissiz atama bolmaydı. Hár bir jer-suw ataması óz mánis-mazmunına, tariyxına iye. Olar belgili bir sebeplerge baylanıslı júgeze keledi. Sol ushın da toponimlerdi úyreniw arqalı xalıqtıń ótmishi, jasaw ornı, tábiyatı, relifi, ruwxıy-mádeniy turmısı, tariyxı, kásibi, ósimlik jáne haywanatlar dúnyası hám t.b. haqqında maǵlıwmatlar alıw múmkinshiligi payda boladı. Demek, toponim xalıq dóretpesi, ol xalıqtıń ótmishi hám búgini menen tıǵız baylanıslı.

Toponim grekshe *topos* – "orın", "jay" hám *onoma* – "at", "atama" degen sózlerden jasalǵan, al **toponimika** jer-suw atamalarınń mánisin, etimologiyasın, tariyxıy shıǵısın, jasalıw nızamlılıqların, grammatikalıq qurılısın hám t.b. úyrenetuǵın onomastikanıń bir bólimi.[3: 5] Jer-suw atamaları júdá erte dáwirlerdiń jemisi bolıp, áyyemgi dáwirlerde-aq adamlar ózlerin qorshaǵan ortalıqtaǵı geografiyalıq obektlerge atamalar bergen. Olardıń kópshiligi waqıtlar ótiwi menen joq bolıp ketken yamasa mánisi umıtilǵan. Bazıları búgingi kúнге shekem jetip kelgen. Alımlar óz dáwirlerinde olardıń mánis-mazmunın úyreniwge qızıqqan. Demek, toponimlerdi úyreniw isleri erte dáwirlerden baslanǵan.

Toponimler xalıq tiliniń rawajlanıw basqıshların ondaǵı hár túrli ózgerislerdi anıqlawda tiykarǵı materiallardan biri. Usınday toponim sózler shayır T. Jumamuratov shıǵarmalarında jiyi qollanılǵan. Biz shayır shıǵarmaların hár tárepleme úyrenen ekenbiz, onıń shıǵarmalarında qollanılǵan toponimlerge dıqqat awdarılıwı kerek dep esaplaymız. Sebebi, toponimlerdi úyreniw áhmiyetli másele, ol jaslarda watan súyiwshilik sezimlerde payda etedi. Shayır óz tuwılǵan jeriniń geografiyasın jetik biliwi, toponimlerdi óz qosıqlarında kórkem- stillik maqsetlerde qollanıw arqalı keń kitap oqıwshılarında tuwılǵan jerge degen muhabbat sezimlerin oyata alǵanlıǵı menen de ózgeshelenip turatuǵın kórkem sóz sheberi. Onıń qosıqlarında óz tuwılǵan jeriniń keń jazıq dalası, hár bir tóbeshigi, awılı menen qalası, kóli menen sayları, dáryası menen tawları bári-bári sheksiz muhabbat penen jırlanadı. Ásirese, búgingi jaslarǵa kóriw nesip etpegen, óz balıqları menen dúnyaǵa dańq taratqan, bir waqıtları tolqınları kókke shapshıǵan Aral teńizi, qansha paroxodlardı kútip alıp, qanshasın shıǵarıp salǵan burınǵı port qala Moynaq, teńiz ishindegi atawlar shayır shıǵarmaları arqalı kóz aldımızda janlanadı. Misalı:

Tilim jetpes aytqan menen birimlep,
Tolqıp hallas urǵan menen dirildep,
Toqtamaydı paroxod-motor kárwanı,
Esken jelge eregiskeń gúrildep
– Qay jaqta?
– Asaw Aral aydınında, Moynaqta.[8: 70]
– dep maqtanış etedi shayır.

T. Jumamuratov shıǵarmalarında qollanılǵan toponimler shayır tuwılıp ósken *Moynaq*, *Aral* jaǵalawları átirapındaǵı elatlar, jer-suw atamaları menen ǵana sheklenip qalmaydı, onıń geografiyası júdá keń. Onıń qosıqlarında Qaraqalpaqstannıń qala-awılları, Ózbekstannıń taw hám dáryaları, ataqlı qalaları, pútkil dúnya júzindegi belgili orınlar, materikler, mámleketler tilge alınadı.

Toponim – jer betindegi hár qanday geografiyalıq obektin (taw, kól, teńiz, ózek, qala, awıl, shól, aral h.t.b.) menshikli ataması [6:5]. Házirgi kúnde ayırım izertlewshiler toponimler óz ishinde 40 tan aslam toparǵa bólinetuǵınlıǵın atap kórsetedi. Biz shayır T. Jumamuratov shıǵarmalarında toponimlerdeń 15 ten aslam túri bar ekenligin bayqadıq. Olardan antroponim, astronim, gidronim, komonim, limnonim, makrotoponim, oykonim, oronim, potamonim, urbonim, fitonim hám etnotoponimlerdi ushıratamız[6:4]. Shayır shıǵarmalarında qollanılǵan toponimlerdeń ayırımlarına lingvistikalıq jaqtan tallaw jasaymız.

Oykonimler. Oykonimler (grek. oikos - "úy, turaq jay," onyma - "at") - toponimikanıń xalıq jasaytuǵın mákan-jaylardıń atamaların úyreniwshi tarawına tiyisli bolǵan geografiyalıq atamalar. Oykonimlerde qalalar, awıllar, posyolkalar, máhálleler hám basqa túrdegi jasaw orınlarınıń atları kiredi[6:4]. Olar belgili bir aymaqtıń tariyxıy, etnikalıq, sociallıq hám mádeniy ózgesheliklerin ózinde sáwlelendiriwshi onomastikalıq birlikler esaplanadı.

T. Jumamuratov shıǵarmalarında oykonimler kóplep ushırasadı. Misallarǵa dıqqat awdarayıq:

Qızları sulıw, jigiti batır,
 Äyemgi *Qıyat* bolmaptı batıl. [9: 51]
 Qarajardan qarap turıp tañqaldım,
 Salaqulash tülkisiniñ quyrıǵı. [9: 10]
Qazaqdarya, Üshsay, Shege, Moynaqqa,
 Kelsem zil ketemen ishten, Aralim. [9: 26]

Shayır shıǵarmalarında bul misallardaǵıdan basqa da *Aqdarya, Bozataw, Ürge, Mádeli, Ashshıqay, Qıyatjargan, Ketenler qalası, Marat awıl, Qıtay, Yaponiya, Xorezm* usaǵan oykonimler ushırasadı.

Urbanim – (lat. urbs - qala, grek. onyma - at) – toponimlerdiñ bir túri bolıp, qala hám basqa elatlı punktler ishindegi kóshe, maydan, qıyaban, bag, máhálle, gúzar, kópır, imaratlar kompleksi, turaq jay massivleri, bazarlar hám basqa urbanizaciyalıq obyektlerdiñ atların bildiredi [6: 4].

Urbanimler elatlı punktitiñ tariyxıy rawajlanıwı, jámiyetlik-siyasiy turmısı, mádeniy qádiriýatları, milliy dástúrleri hám de lingvistikalıq ózgesheliklerin ózinde sáwlelendiredi. Sonlıqtan urbanimler tek ǵana geografiyalıq atamalar sistemasiniñ quram bólegi emes, al sol qalanıñ yamasa elattiñ tariyxın, hám mádeniy miyrasın sáwlelendiriwshi áhmiyetli onomastikalıq birlikler bolıp esaplanadı.

Shayır T. Jumamuratov shıǵarmalarında urbanimlerdi de kóplep ushıratamız. Mısalı:

Parij, London sháhárleri qıyada,
 Jaysań bolıp atalıptı dúnyada.
 «Qaysı sháhár sulıw» – dese birewler:
 – Öz *Nókisim* hám mesinen zıyada. [8: 101]
Sochi, Tashkent – bárin gezdi,
 Náwbet bermey basqalarǵa. [9: 142]
 – Assalawma áleykum, Ğafur aǵa,
Tashkentim Almatıdan jaqın, aǵa. [8: 261]
 Gezip keldiñ *Shımbay, Moynaq, Xiywasın,*
Tashkent, Máskewlerge bargan Qıyassań. [9: 195]
 Ata-baba ne kórmegen burında,
Jáyhun-Sayxun, Türkstanda, Qırında, [9: 195]
 Qanat qaǵıp *Aral, Jáyhun* boyında,
Xorezmniñ qırı menen oyında,
Shımbay, Chardjow, Xiywa, Qohırat toyında,
 Merekeler sawıp kelgen búlbilim. [9: 197]

Shayır shıǵarmalarında joqarıda keltirilgen misallardan basqa da Samarqand, Ürgenish, Termiz, Buxara, Ándijan, Namangan, Fergana, Qarshi, Qızılorda, Qaraǵandı, Kiev, Erevan, Baku, Ashxabad, Dushanbe, Sofiya, Rim, Tórtkúl, Ellikqala, Taxtakópır, Qazan usaǵan qala atların, yaǵnıy, urbanimlerdi ushıratamız.

Antrotoponimler - toponimlerdiñ adam atı, familiyası yaqı laqabı tiykarında payda bolgan túri. Atama eki bólimnen quralǵan: onomastika tarawındaǵı "antroponim" (adam atı) hám "toponim" (jer atı) [6: 11].

Antrotoponimler elatlı punktler, kósheler, máhálleler, awıllar, qalalar, tawlar, kanallar hám basqa geografiyalıq obektlerge belgili shaxslar, tariyxıy-jámiyetlik ǵayratkerler yaqı jergilikli abıraylı adamlardıñ atı beriliwi nátiyjesinde payda boladı.

Máselen, Nawayı qalası atı Áliysher Nawayı atı menen baylanıslı bolıp, antrotoponim esaplanadı. Antrotoponimlerdi úyreniw jámiyetitiñ tariyxı, mádeniyatı, etnikalıq quramı hám tildiñ rawajlanıwı haqqında áhmiyetli maǵlıwmat beredi. Sonıñ ushın olar Toponimiya hám Onomastika ilimleriniñ áhmiyetli izertlew obekti bolıp esaplanadı.

Tilewbergen Jumamuratovtıñ shıǵarmalarında antrotoponimler kóplep ushırasadı. Mısalı:

Sizlerde de álpeshlegen bala bar,
 Ne sebepten *Vashingtonda* qan aǵar, [9: 41]
 Barganımda *Shımbayǵa*, Kóz salaman sol jayǵa. 9: 79]
 Jurt jáne jıynalıp, men hám barganman,
 Qonısı qaytadan tolǵan *Shomanay*. [4: 56]
 «*Mashan*» menen «*Xojakól*» de,
 Bıltır qıslap qalıp edik. [9: 22]
 Yadgerlik qalǵan, ormanı qalıñ jerinen
 Sháhárler ornap *Makarya, Baqıy atına*.

Joqarıda keltirilgen qatarlardaǵı *Vashington, Shımbay, Shomanay, Makarya, Mashan kól* atamaları antrotoponimlerge misal boladı.

Gidronimler – toponimniñ bir túri. Tábiyiy yamasa adam tárepinen jaratılǵan hár qanday suw obekti, usı tiykarda okeanlar, teńizler, qoltıqlar, dáryalar, saylar, jap, kanal, qudıqlardıñ menshikli atamaları [6: 4]. Shayır T. Jumamuratov shıǵarmalarında kóplegen gidronimlerdi ushıratamız. Mısallarga dıqqat awdarayıq:

Aralǵa keldim oralıp,
 Kózimnen ıtqıp jas shıqtı. [8: 67]
Ámiwdarya tasqınıday taralıp,

Shayırliqtıń sóz bulaǵı aǵıldı! [8: 78]
Kónili-dárya Ámiw, Sır hám Zarafshan,
 Ózbek tuwısqanǵa bolsın sháraf-shán. [9: 218]
 Súwretlep jańa *Kaspiy teńiz*, kólin,
 Tıń kótergen úlkeniń jigitlerin, [9: 168]

Shayır shıǵarmalarında bunnan basqa *Jáyhundárya, Xojakól, Kegeyli, Tentekarna, Qaratereń, Qarakól, Talıq* sıyaqlı gidronimlerdi ushıratamız.

Oronimler. Oronimler bul jer beti relef formaları, taw, taw dizbegi, alap, tegislik, qırlar, tóbeshikler, oypatlıqlar h.t.b. relef formalarına iye obektlerdiń atları [6: 4]. T.Jumamuratov óz shıǵarmalarında toponimlerdiń bir túri esaplangan oronimlerden de ónimli paydalanǵan. Mısalı:

Birjanday *Kókshetawda* án shırqasa,
Dabilı Baysın elge barǵan qazaq. [4: 228]
Qıyalı Alatawdan asıp turǵan,
Darını Sır suwınday tasıp turǵan, [4: 228]
 Onda bar *Kaspiydiń* asaw tolqını,
 Onda *Qaraqumniń* otlı jalını. [4: 225]
 Sholpan túwe «*Qap tawınıń*»,
 Ózi jumbaq edi burın. [4: 43]

Joqarıda keltirilgen misallardan basqa da shayır shıǵarmalarında *Qarataw, Qızılqum, Bórshitaw, Ústirt, Pamir, Bulur* (Pamir tawınıń eski atı), *Turan* oronimlerin ushıratamız. Bul qosıq qatarlarında kórkem sóz sheberi T.Jumamuratov tildegi oronimlerdi ápiwayı dizip keltirip ketpesten, olardan stillik hám lingvopoetikalıq maqsetlerde keńnen paydalanǵan.

Makrotoponimler – úlken aymaqlıq geografiyalıq obyektlerdiń atların úyreniwshi toponimlerdiń bir túri. Makrotoponim (grekshe makros - úlken, topos - orın, onyma - at) - materikler, okeanlar, mámleketler, iri taw dizbekleri, shóller, dáryalar hám úlken regionlardıń geografiyalıq atamaları esaplanadı [6: 4]. Olar keń maydandı iyelegen tábiyiy yamasa administrativlik aymaqlardıń atların bildiredi. Makrotoponimler geografiya, tariyx, kartografiya hám lingvistika pánlerinde aymaqlardıń tábiyiy, tariyxıy hám mádeniy ózgesheliklerin úyreniwde áhmiyetli derek esaplanadı.

Zalım Gitler *Evropanı* búldirip,
 Talaylardı dar aǵashqa ildirip, [9: 30]
 Jaw shaypaltqan *Aziyanıń* elinde,
 Qańǵıp ketken jel aydaǵan qańbaqtay. [9: 48]
Ámiwdárya qayta aqpas *Pamirge* qaray,
 Ótken aǵıs qayırılmaıdı bir júrgen izge. [9: 81]
 Tolǵanıp kóshken Dunayǵa,
Balqannıń biyik, oyların,
Edil, Jayıq boyların.
Kavkazdıń, Shıǵıs arqasın,
 (Shıyqıldatıp arbasın), [9: 49]
 Gezdik biyik shoqqısın,
Balqan tawın aralap. [9: 216]

Joqarıda keltirilgen qatarlardaǵı *Evropa, Aziya, Pamir, Dunay, Balqan, Edil, Jayıq, Kavkaz, Kaspiy* atamaları makrotoponimler esaplanıp, shayır bul makrotoponimlerdi júdá sheberlik penen, kórkem - stilistikalıq qollanǵan.

Etnotoponimler - belgili bir xalıq, qáwim, urıw yaqı etnikalıq topar atı menen baylanıslı halda qalıplesken geografiyalıq atamalar. Bul atama grekshe *ethnos* (xalıq) hám *topos* (jer) sózlerinen kelip shıqqan [6: 11].

Ilmiy kózqarastan, etnotoponimler xalıqlardıń tariyxıy jaylasıwı, migraciyası hám etnikalıq quramın úyreniwde áhmiyetli derek esaplanadı. Olar arqalı belgili bir aymaqta qaysı etnikalıq toparlar jasaǵan yaqı jasap atırǵanın anıqlaw múmkin.

Máselen, Qıpshaq, Qarluq, Nayman sıyaqlı etnonimler tiykarında qalıplesken Qıpshaq, Qarluq, Nayman atlı awıl hám máhálleler etnotoponimlerge misal boladı.

Etnotoponimler toponimika, etnografiya, tariyx hám tıltańw pánleri kesilispesinde úyreniledi hám xalıqlardıń etnikalıq tariyxı hám mádeniy miyrasın tiklewde úlken áhmiyetke iye. Shayır óz dóretpelerinde etnotoponimlerden stillik maqsetlerde sheber paydalanǵan. . Misallarǵa dıqqat awdarayıq:

Hár azamat, namıs ushın atlansın,
 Perzent bolsa *Qaraqalpaqstanǵa!* [9: 64]
 Kim bilmese *Qazaqstan* dalasın,
 Júregimniń aynasınan qarasın. [9: 229]
 Qálemdi bálent uslap adım atqan,
 Boldıńız *Ózbekstan* maqtanıshı. [9: 165]
Bangladeshtiń, uzaq *Madagaskardıń*,
 Abıroylı delegatın basqardıń, [9: 182]

Joqarida keltirilgen qatarlardagi *Qaraqalpaqstan, Ózbekstan, Bangladesh, Qazaqstan, Madagaskar* atamaları etnotoponimlerge misal boladı.

Biz shayır T.Jumamuratov shıǵarmalarında qollanılǵan toponimlerdiń ayırımlarına ǵana toqtap óttik. Onıń shıǵarmalarında qollanılǵan toponimlerdiń bárin toplaı, olardıń shıǵıs dereklerin, yaǵnıy, nege solay atalıwı haqqında maǵlıwmatlar tolıqtırılıp jıynalsa til ilimi ushın sonıń menen birge, tariyx, geografiya ilimleri ushın da bahalı miynet boları sózsiz. Tilewbergen Jumamuratov qaraqalpaq ádebiyatınıń iri tulǵalarınń biri. Onıń shıǵarmalarınń tematikasınıń keńligi, tereń mazmunı, til sheberligi, ámeliy áhmieti haqqında ádebiyatshı, tilshi alımlar kóplegen izertlewler júrgizip, ilimiy miynetler dóretken. Shayır dóretpeleri ele de talay ilimiy maqalalar, kólemli miynetler jazılıwına tiykar bolarlıq materiallarǵa bay. Sonlıqtan, shayır dóretywshiligindegi hár bir temaǵa ayrıqsha itibar qaratılıwı tiyis.

Qaraqalpaqstan toponimikasınıń payda bolıwı hám rawajlanıwı sol aymaqta jasawshı xalıqtıń uzaq tariyxıy ótmishi, jámiyetlik, siyasiy, ekonomikalıq hám mádeniy turmısı menen tıǵız baylanısı bolıp keledi. Ol tek til bilimi ushın ǵana emes, tariyx, geografiya, etnografiya hám mádeniyat tariyxı ushın da biybaha materiallar bere aladı.

Tilewbergen Jumamuratov shıǵarmalarında toponimler elede keńirek izertleniwdi talap etetuǵın, ele ashılmaǵan sırlarǵa tolı, máselelerden bolıp tabıladı. Sebebi, birqansha toponimlerdiń atları, olardıń ishindegi gidronimler, oronimler, oykonimlerdiń ayırımlarınıń elede ayılıp júrgenligin, orınlarınıń saqlanǵanlıǵın kórsek boladı. Qaraqalpaq tiliniń onomastikasın hár tárepleme izertlew oǵada áhmiyetli.

Toponimika qaraqalpaq til biliminiń eń jas tarawı. Házirgi waqıtta onı izertlew, úyreniw múmkinshiligi kúsheydi. Sebebi toponimikalıq materiallar arqalı eski leksikalıq qatlamlar, grammatikalıq formalar, xalıqtıń úrp-ádetleri, etnogenezi hám t.b. kórinedi. Sonday-aq toponimikalıq materiallar arqalı kóplegen tariyxıy sırlar, ertedege xalıqlardıń ekonomikalıq hám mádeniy qarım-qatnasları, til ózgeshelikleri anıqlanadı.

ÁDEBIYATLAR

1. Allaniyazov E., Qaraqalpaq tilinde metaforalardıń stillik qollanıwı (Ózbekstan hám Qaraqalpaqstan xalıq shayırı T.Jumamuratovtıń poeziyası tiykarında): Filol.ilm.kandi. ...dis. avtoreferat. – Nókis, 2002.
2. Seytnazarova I.E., “T.Jumamuratov shıǵarmalarınń lingvopoetikalıq hám stilistikalıq analizi” temasında filologiya ilimleri doktori (DSc) dárejesin alıw ushın dissertaciya jumısı. – Nókis, 2025; Seytnazarova I.E., “T.Jumamuratov shıǵarmalarınń lingvopoetikalıq hám stilistikalıq analizi”. Monografiya. – Nókis: “Bilim”, 2025.
3. Әбдимуратов Қ., Топонимика Карақалпақи. АҚД. Нөкіс, 1966.
4. Әбдимуратов Қ. Неге усылай аталған? – Нөкіс: “Қарақалпақстан”, 1965.
5. Абишов Г. Шымбай районы топонимлери. Нөкіс: “Қарақалпақстан”, 2020.
6. Gulomov P., Mirakmalov M. Toponimika va geografik terminshunoslik. Toshkent, 2005.
7. Paxratdinov Q., G.Abishov. “Qaraqalpaqstan toponimleri sózligi”. – Nókis: “Bilim”, 2025.
8. Жумамуратов Т., Аралға келдим оралып. – Нөкіс: “Қарақалпақстан”, 2016.
9. Жумамуратов Т., Өмиримнің өзи философия. – Нөкіс: “Қарақалпақстан”, 2005.

Annotatsiya: Ushbu maqolada qaraqalpoq adabiyotining ko'zga ko'ringan vakili, badiiy so'z ustasi T.Jumamuratovning asarlaridagi toponimlar lingvistik jihatdan tahlil qilingan. Toponimlar haqida ilmiy adabiyotlarga asoslanib nazariy ma'lumotlar berilgan. Shoir asarlarida qo'llanilgan toponimlarning turlari, oykonim, urbonim, gidronim, oronim, makrotoponim, etnotoponimlar haqida, ularni shoirning o'z asarlarida qo'llash mahorati haqida so'z yuritilgan. Shuningdek, T.Jumamuratov asarlari tilida qo'llanilgan toponimlarning badiiy poetik xususiyatlari va bajaradigan vazifalari shoir asarlaridan olingan misollar bilan mohirona yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Onomastika, toponimika, toponim, gidronim, oronim, oykonim, urbonim, astronim, makrotoponim.

Аннотация: В данной статье лингвистически проанализированы топонимы в произведениях выдающегося представителя каракалпакской литературы, мастера художественного слова Т. Джумамуратова. Представлены теоретические сведения о топонимах на основе научной литературы. Рассматриваются виды топонимов, используемых в произведениях поэта, ойконим, урбоним, гидроним, ороним, макротопоним, этнотопонимы, а также мастерство поэта в их использовании в своих произведениях. Также художественно-поэтические особенности и функции топонимов, используемых в языке произведений Т.Жумамуратова, мастерски освещены на примерах из произведений поэта.

Ключевые слова: ономастика, топонимика, топоним, гидроним, ороним, ойконим, урбоним, астроном, макротопоним.

Abstract: This article provides a linguistic analysis of toponyms in the works of T. Jumamuratov, a prominent representative of Karakalpak literature and a master of the artistic word. Theoretical information about toponyms is provided based on scientific literature. The types of toponyms used in the poet's works, oikonyms, urbanonyms, hydronyms, oronyms, macrotoponyms, ethnotoponyms, and the poet's skill in using them in his works are discussed. Additionally, the artistic-poetic features and functions of toponyms used in the language of T. Jumamuratov's works are skillfully highlighted using examples from the poet's works.

Keywords: Onomastics, toponymy, toponym, hydronym, oronym, oikonym, urbanym, astronym, macro-toponym.